

СЪД НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ
 TRIBUNAL DE JUSTICIA DE LA UNIÓN EUROPEA
 SOUDNÍ DVŮR EVROPSKÉ UNIE
 DEN EUROPEISKE UNIONIS DOMSTOL
 GERICHTSHOF DER EUROPAÏSCHEN UNION
 EUROOPA LIIDU KOHUS
 ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
 COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION
 COUR DE JUSTICE DE L'UNION EUROPÉENNE
 CÚIRT BHRÉITHIÚNAIS AN AONTAIS EORPAIGH
 SUDEUROPSKE UNIE
 CORTE DI GIUSTIZIA DELL'UNIONE EUROPEA



LUXEMBOURG

EIROPAS SAVIENĪBAS TIESA
 EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMAS
 AZ EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA
 IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA TAL-UNJONI EWROPEA
 HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE
 TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ
 TRIBUNAL DE JUSTIÇA DA UNIÃO EUROPEIA
 CURTEA DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE
 SÚDNY DVOR EURÓPSKEJ ÚNIE
 SODIŠČE EVROPSKE UNIJE
 EUROOPAN UNIONIN TUOMIOISTUIN
 EUROPEISKA UNIONENS DOMSTOL

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (šestého senátu)

27. června 2019*

„Řízení o předběžné otázce – Soudní spolupráce v občanských věcech – Nařízení (ES) č. 805/2004 – Evropský exekuční titul pro nesporné nároky – Potvrzení soudního rozhodnutí jako evropského exekučního titulu – Minimální normy pro řízení o nesporných nárocích – Žalovaný, jehož adresa není známa a který se nezúčastnil jednání“

Ve věci C-518/18,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Okresního soudu v Českých Budějovicích (Česká republika) ze dne 1. června 2018, došlým Soudnímu dvoru dne 7. srpna 2018, v řízení

J. Z. [redacted]

proti

J. Ch. [redacted]

SOUDNÍ DVŮR (šestý senát),

ve složení C. Toader, předsedkyně senátu, A. Rosas a M. Safjan (zpravodaj), soudci,

generální advokát: G. Pitruzzella,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za českou vládu M. Smolkem, J. Vláčilem a A. Kasalickou, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: čeština.

CS

- za maďarskou vládu Z. Wagner a M. Z. Fehérem, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi M. Heller a M. Šimerdovou, jako zmocněnkyněmi,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 3 odst. 1 druhého pododstavce písm. b) nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky (Úř. věst. 2004, L 143, s. 15; Zvl. vyd. 19/07, s. 38, oprava v Úř. věst. 2018, L 235, s. 26).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu o dluh na nájemném mezi J. Z. [redacted] a J. Ch. [redacted], fyzickou osobou, jejíž adresa není známa.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Body 5, 6, 10, 12, 13 a 16 odůvodnění nařízení č. 805/2004 znějí:
 - „(5) Pojem ‚nesporné nároky‘ by měl zahrnovat všechny situace, v nichž dlužník prokazatelně nepopírá existenci [povahu] ani výši peněžního nároku a v nichž má věřitel proti dlužníkovi buď soudní rozhodnutí, nebo vykonatelný dokument, který vyžaduje výslovný souhlas dlužníka, ať už se jedná o soudní smír nebo úřední listinu.
 - (6) Neexistence námitky dlužníka v souladu s čl. 3 odst. 1 písm. b) může spočívat v nedostavení se k soudnímu jednání nebo nesplnění výzvy soudu k předložení písemného oznámení o tom, že se zamýšlí obhajovat.
- [...]
- (10) Pokud soud v členském státě vydal rozhodnutí o nesporném nároku v nepřítomnosti dlužníka, je zrušení jakýchkoli kontrol v členském státě výkonu nerozdílně spojeno s existencí dostatečné záruky respektování práva na obhajobu a jí podmíněno.

[...]

- (12) Pro řízení vedoucí k vydání rozhodnutí by měly být stanoveny minimální normy, aby bylo zajištěno, že dlužník bude o soudním řízení vedeném proti němu, o nutnosti své aktivní účasti v řízení, pokud chce popřít nárok, a o důsledcích své neúčasti informován včas a takovým způsobem, aby si mohl zajistit obhajobu.
- (13) Vzhledem k rozdílům mezi členskými státy, pokud jde o pravidla občanského soudního řízení, a zejména pravidla pro doručování dokumentů, je nezbytné stanovit konkrétní a podrobnou definici těchto minimálních norem. Zejména nelze považovat za dostatečný pro potvrzení rozhodnutí jako evropského exekučního titulu způsob doručování, který se opírá o právní domněnku splnění těchto minimálních norem.

[...]

- (16) Článek 15 by měl být používán na situace, kdy se dlužník nemůže u soudu zastupovat sám, jako tomu je v případě právnických osob, a kdy osoba, která jej zastupuje, je určena zákonem, jakož i na situace, kdy dlužník zmocnil k zastupování v konkrétním řízení jinou osobu, zejména právního zástupce.“

- 4 Článek 1 tohoto nařízení, nadepsaný „Účel“, stanoví:

„Účelem tohoto nařízení je zavedení evropského exekučního titulu pro nesporné nároky, aby byl stanovením minimálních norem umožněn volný pohyb rozhodnutí, soudních smírů a úředních listin ve všech členských státech, aniž by se v členském státě výkonu musela před uznáním a výkonem konat zprostředkující řízení.“

- 5 Článek 3 uvedeného nařízení, nadepsaný „Exekuční tituly, které se potvrzují jako evropský exekuční titul“, v odstavci 1 stanoví:

„Toto nařízení se vztahuje na rozhodnutí, soudní smíry a úřední listiny o nesporných nárocích.“

Nárok se považuje za nesporný, pokud

- a) dlužník s ním výslovně souhlasil tím, že jej uznal, nebo prostřednictvím smíru, který schválil soud nebo který byl uzavřen před soudem v průběhu řízení, nebo
- b) dlužník proti němu v průběhu soudního řízení nevznesl nikdy žádné námítky v souladu s odpovídajícími procesními předpisy členského státu původu nebo
- c) dlužník se neúčastnil soudního jednání, ve kterém se o tomto nároku jednalo, ani nebyl na takovém soudním jednání zastoupen poté, co nejprve vznesl proti nároku v průběhu soudního řízení námítky, pokud takové

- jednání znamená podle práva členského státu původu konkludentní souhlas s nárokem nebo skutečností, které tvrdí věřitel, nebo
- d) dlužník jej výslovně uznal v úřední listině.“
- 6 Článek 6 téhož nařízení, nadepsaný „Podmínky potvrzení evropského exekučního titulu“, v odstavci 1 stanoví:
- „Rozhodnutí o nesporném nároku vydané v členském státě je po časově neomezené žádosti podané původnímu soudu potvrzeno jako evropský exekuční titul, pokud
- a) je rozhodnutí vykonatelné v členském státě původu a
- b) rozhodnutí není v rozporu s pravidly soudní příslušnosti, která jsou stanovena v oddílech 3 a 6 kapitoly II nařízení [Rady] (ES) č. 44/2001 [ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2001, L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42)], a
- c) soudní řízení v členském státě původu splnilo požadavky, které jsou stanoveny v kapitole III, pokud je nárok nesporný ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. b) nebo c) [...]“
- 7 Kapitola III nařízení č. 805/2004, v níž jsou obsaženy články 12 až 19 tohoto nařízení, stanoví minimální normy pro řízení o nesporných nárocích. Tyto normy, které slouží k ochraně práva dlužníka na obhajobu, se týkají nejen způsobů doručování dokumentu o zahájení řízení a ostatních dokumentů, nýbrž také informací, jež musí takový dokument obsahovat; platí přitom, že dlužník musí být informován o nároku i o postupu pro jeho popření.
- 8 Článek 12 tohoto nařízení, nadepsaný „Oblast působnosti minimálních norem“, v odstavci 1 stanoví:
- „Rozhodnutí o nároku, který je nesporný ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. b) nebo c), může být potvrzeno jako evropský exekuční titul pouze v tom případě, že soudní řízení v členském státě původu splňuje procesní požadavky stanovené v této kapitole.“
- 9 Článek 14 uvedeného nařízení, nadepsaný „Doručení bez dokladu o přijetí dlužníkem“, stanoví:
- „1. Dokument o zahájení řízení nebo dokument s obdobnými účinky a předvolání k soudnímu jednání mohou být dlužníkovi doručeny i některým z těchto způsobů:
- [...]

2. Pro účely tohoto nařízení není doručení podle odstavce 1 přípustné, pokud není adresa dlužníka známa s jistotou.

[...]"

- 10 Článek 15 téhož nařízení, nadepsaný „Doručení zástupcům dlužníka“, stanoví:
„Dokument lze doručit podle článků 13 nebo 14 i zástupci dlužníka.“
- 11 Článek 27 nařízení č. 805/2004, nadepsaný „Vztah k nařízení (ES) č. 44/2001“, stanoví:
„Tímto nařízením není dotčena možnost žádat o uznání a výkon rozhodnutí, soudního smíru či úřední listiny o nesporném nároku v souladu s nařízením (ES) č. 44/2001.“

České právo

- 12 Ustanovení § 29 odst. 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „občanský soudní řád“), zní:
„Pokud neučiní jiná opatření, může předseda senátu ustanovit opatrovníka také účastníku, jehož pobyt není znám, jemuž se nepodařilo doručit na známou adresu v cizině, který byl stížen duševní poruchou nebo z jiných zdravotních důvodů se nemůže nikoliv jen po přechodnou dobu účastnit řízení nebo který není schopen srozumitelně se vyjadřovat.“
- 13 Ustanovení § 353 odst. 1 občanského soudního řádu stanoví, že na žádost oprávněného ze soudního rozhodnutí, soudního smíru nebo veřejné listiny, které splňují podmínky k potvrzení jako evropský exekuční titul nebo částečný evropský exekuční titul, soud toto rozhodnutí, smír nebo veřejnou listinu jako evropský exekuční titul potvrdí za podmínek stanovených nařízením č. 805/2004. Nejsou-li splněny podmínky pro vydání potvrzení, soud jej nevydá a o důvodech písemně vyrozumí oprávněného.

Spor v původním řízení a předběžná otázka

- 14 Žalobou podanou k Okresnímu soudu v Českých Budějovicích (Česká republika) se J. Z. [redacted] domáhala proti J. Ch. [redacted] zaplacení částky 6 600 korun českých (Kč) (přibližně 250 eur) s poplatkem z prodlení s odůvodněním, že podle nájemní smlouvy ze dne 23. července 2008, která nabyla účinnosti dnem 1. srpna 2008, užívala J. Ch. [redacted] byt v [redacted] a zavázala se ve smlouvě platit nájemné ve výši 5 600 Kč a zálohy za úhrady spojené s užíváním bytu ve výši 1 000 Kč, celkem tedy částku 6 600 Kč měsíčně. Dne 28. září 2008 J. Ch. [redacted] uznala písemně svůj dluh a zavázala se jej zaplatit do 30. září 2008, což neučinila.

- 15 Adresu J. Ch. se soudu přes provedená šetření nepodařilo zjistit, a proto jí byl ustanoven opatrovník.
- 16 J. Ch. byla v řízení nečinná a ani její opatrovník se nedostavil k nařízenému jednání. Při tomto jednání navrhla J. Z. důkazy a její žalobě bylo vyhověno. Vzhledem k tomu, že adresa J. Ch. nebyla známa, bylo rozhodnutí, kterým se končí řízení, doručováno pouze shora uvedenému opatrovníkovi.
- 17 J. Z. podala předkládajícímu soudu dne 14. října 2016 žádost o zaslání tohoto rozhodnutí s vyznačenou doložkou právní moci a vykonatelnosti a s jeho potvrzením jako evropského exekučního titulu dle ustanovení § 353 odst. 1 občanského soudního řádu a dle nařízení č. 805/2004.
- 18 Přípisem ze dne 3. listopadu 2016 předkládající soud J. Z. sdělil, že pro vydání požadovaného potvrzení nejsou splněny podmínky s tím, že nárok se považuje za nesporný tehdy, pokud s ním dlužník výslovně souhlasil nebo proti němu během řízení nevznesl žádné námitky, které mu poskytují platné procesní předpisy dotyčného členského státu, případně se nezúčastňuje soudního jednání, ve kterém se o nároku jednalo, pokud taková neúčast znamená podle práva tohoto členského státu konkludentní souhlas s nárokem nebo skutečnostmi, které tvrdí věřitel.
- 19 J. Z. se následně obrátila na Ústavní soud (Česká republika), přičemž jádrem její argumentace bylo, že předkládající soud nepředložil Soudnímu dvoru Evropské unie podle článku 267 SFEU otázku, zda lze za nesporný považovat rozsudek, který soud vydal po provedeném dokazování, aniž žalovaný uplatnil skutkové námitky či obranu. J. Z. v tomto ohledu poukázala na bod 41 rozsudku Soudního dvora ze dne 16. června 2016, *Pebros Servizi* (C-511/14, EU:C:2016:448), podle kterého může být s ohledem na bod 6 odůvodnění nařízení č. 805/2004 nárok považován za „nesporný“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 druhého pododstavce písm. b) nařízení č. 805/2004, pokud dlužník nečiní nic pro to, aby se proti nároku bránil, tím, že nesplní výzvu soudu k předložení písemného oznámení o tom, že se zamýšlí obhajovat nebo se zúčastnit jednání.
- 20 Postup, v jehož rámci nebylo rozhodnutí, o něž se jedná ve věci v původním řízení, potvrzeno jako evropský exekuční titul, a to bez položení příslušné otázky Soudnímu dvoru, byl nálezem Ústavního soudu ze dne 26. září 2017 shledán ústavně nekonformním.
- 21 Vzhledem k tomu, že má nyní předkládající soud pochybnosti o tom, zda lze nárok ve věci v původním řízení považovat za nesporný, a že rozhodnutí, jež má vydat, nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, má předkládající soud za to, že je povinen položit Soudnímu dvoru předběžnou otázku.
- 22 Za těchto okolností se Okresní soud v Českých Budějovicích rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Má čl. 3 odst. 1 druhý pododstavec písm. b) nařízení č. 805/2004 být vykládán tak, že za nesporný je možno považovat nárok, o kterém bylo rozhodnuto po provedeném dokazování, jestliže žalovaná, která svůj dluh uznala před zahájením řízení, ani opatrovník se jednání soudu nezúčastnili a nevznesli v jeho průběhu žádné námitky?“

K předběžné otázce

- 23 Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda musí být nařízení č. 805/2004 vykládáno v tom smyslu, že umožňuje, aby v případě, kdy soud neměl možnost zjistit adresu žalovaného, bylo soudní rozhodnutí o nároku, které bylo vydáno po jednání, jehož se nezúčastnil ani žalovaný ani opatrovník ustanovený pro účely řízení, potvrzeno jako evropský exekuční titul.
- 24 Jak vyplývá z článku 12 nařízení č. 805/2004, možnost potvrdit soudní rozhodnutí jako evropský exekuční titul podléhá dvěma kumulativním podmínkám. Zaprvé musí jít o rozhodnutí o „nesporném“ nároku ve smyslu čl. 3 odst. 1 druhého pododstavce písm. b) nebo c) tohoto nařízení. Tím se má tedy na mysli nevznesení námitek proti nároku v průběhu soudního řízení a konkludentní souhlas daný tím, že se dlužník neúčastnil soudního jednání, ve kterém se o tomto nároku jednalo, ani nebyl na takovém soudním jednání zastoupen. Zadruhé musí soudní řízení, v němž bylo předmětné rozhodnutí vydáno, splňovat minimální procesní normy uvedené v kapitole III tohoto nařízení.
- 25 Tyto minimální normy mají v souladu s bodem 12 odůvodnění tohoto nařízení za cíl zajistit, aby dlužník byl jednak o soudním řízení vedeném proti němu a o nutnosti své aktivní účasti v řízení, pokud chce nárok popřít, a jednak o důsledcích své neúčasti v takovém řízení informován včas a takovým způsobem, aby mohl zajistit svou obranu. V konkrétním případě rozhodnutí vydaného pro zmeškání ve smyslu čl. 3 odst. 1 druhého pododstavce písm. b) nařízení č. 805/2004 mají uvedené minimální procesní normy zajistit existenci dostatečných záruk dodržování práva na účinnou procesní obranu (rozsudek ze dne 16. června 2016, Pebros Servizi, C-511/14, EU:C:2016:448, bod 44).
- 26 Soudní dvůr poukázal na to, že s ohledem na čl. 14 odst. 2 nařízení č. 805/2004 a na jeho cíle a systematiku nemůže být rozsudek pro zmeškání vydaný v případě nemožnosti určit bydliště žalovaného potvrzen jako evropský exekuční titul (rozsudek ze dne 15. března 2012, G, C-292/10, EU:C:2012:142, bod 64).
- 27 Tento závěr platí i přesto, že předkládající soud, jemuž se nepodařilo zjistit adresu J. Ch[redacted] ustanovil pro účely řízení opatrovníka.
- 28 Článek 15 nařízení č. 805/2004 sice stanoví, že vedle případů doručování podle článku 14 tohoto nařízení lze také doručovat zástupci dlužníka, je však nutno poukázat na to, že takového opatrovníka, jaký byl ustanoven podle vnitrostátních předpisů ve věci v původním řízení, nelze pokládat za „zástupce dlužníka“ ve smyslu uvedeného článku 15. Toto ustanovení, chápané ve světle bodu 16

odůvodnění tohoto nařízení, se totiž týká pouze situací, kdy je dlužníkovi z právních důvodů objektivně znemožněno zastupovat se u soudu sám, nebo kdy z vlastní vůle určil pro tento účel zástupce. Ve věci v původním řízení však není prokázáno, že by se o takovéto okolnosti jednalo.

- 29 Vzhledem k tomu, že unijní normotvůrce podmínil použití doplňkového a nepovinného exekučního nástroje, kterým je evropský exekuční titul, mimo jiné tím, že je s jistotou známa adresa dlužníka – což je podmínka, která v takové situaci, o jakou jde ve věci v původním řízení, není splněna – není důvodné v daném případě ověřovat, zda zejména s ohledem na body 5 a 6 odůvodnění nařízení č. 805/2004 lze nárok, o němž jde ve věci v původním řízení, považovat za nesporný, neboť ani J. Ch[redacted] ani její opatrovník ustanovený předkládajícím soudem se řízení nezúčastnili, nedostavili se k jednání a nepopřeli povahu a výši tohoto nároku.
- 30 Z předchozích úvah vyplývá, že je třeba na položenou otázku odpovědět tak, že nařízení č. 805/2004 musí být vykládáno v tom smyslu, že neumožňuje, aby v případě, kdy soud neměl možnost zjistit adresu žalovaného, bylo soudní rozhodnutí o nároku, které bylo vydáno po jednání, jehož se nezúčastnil ani žalovaný ani opatrovník ustanovený pro účely řízení, potvrzeno jako evropský exekuční titul.

K nákladům řízení

- 31 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (šestý senát) rozhodl takto:

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky, musí být vykládáno v tom smyslu, že neumožňuje, aby v případě, kdy soud neměl možnost zjistit adresu žalovaného, bylo soudní rozhodnutí o nároku, které bylo vydáno po jednání, jehož se nezúčastnil ani žalovaný ani opatrovník ustanovený pro účely řízení, potvrzeno jako evropský exekuční titul.

Toader

Rosas

Safjan

Āakto vyhlášeno na veřejném zasedání v Lucemburku dne 27. června 2019.

Vedoucí soudní kanceláře

Předsedkyně šestého senátu

A. Calot Escobar

C. Toader

Ověřený opis,

V Lucemburku dne 27. 06. 2019

Vedoucí kanceláře,
soudního dvora v.z.

M. Aleksejev

Miroslav Aleksejev
Vedoucí oddělení